

Plan van aanpak: omgevingsvisie Brunssum

1. AANLEIDING

Beschrijf waarom we gaan werken aan de omgevingsvisie voor Brunssum.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. **Gemeenten zijn dan wettelijk verplicht om uiterlijk 1 januari 2027 een omgevingsvisie vast te stellen.**

Een actuele omgevingsvisie helpt om **inhoudelijk richting te geven aan andere opdrachten die binnen de implementatie van de Omgevingswet nodig zijn**. Enerzijds biedt de omgevingsvisie een inhoudelijke kapstok voor het omgevingsplan (aanpassing regels en vergunningstaken) en omgevingsprogramma's. Anderzijds kan het werken aan de omgevingsvisie een vliegwiel zijn voor de gewenste manier van werken en het inrichten van de benodigde werkprocessen.

Daarnaast zijn de huidige visies niet meer actueel: de structuurvisie dateert uit 2009 en de strategische visie uit 2013. **Een actuele visie is nodig om sturing te geven aan een toekomstbestendig Brunssum en concreet invulling te geven aan beleid en uitvoering.**

2. OPDRACHTGEVER- EN OPDRACHTNEMERSCHAP

Benoem de bestuurlijk opdrachtgever, ambtelijk opdrachtgever en ambtelijk opdrachtnemer voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie.

- Bestuurlijk opdrachtgever (BOG): Jaimy van Dijk
- Ambtelijk opdrachtgever (AOG): [REDACTED]
- Ambtelijk opdrachtnemer (AON): [REDACTED]
- [Optioneel] Kwaliteitsborger: P.M. = keuze AOG

3. DOELEN

Beschrijf de doelen die je wil bereiken met aandacht voor inhoud en organisatieontwikkeling.

Inhoud:

Een omgevingsvisie die **werkt in de praktijk** en daarmee **sturing** geeft aan en **kaderstellend** is voor de integrale ontwikkelrichting van de leefomgeving van Brunssum voor de lange termijn (2040). De omgevingsvisie biedt daarbij ook **helderheid** aan inwoners, partners en het ambtelijk apparaat waar de gemeente Brunssum naartoe wil en welke opgaven / ambities **prioriteit** krijgen in de uitvoering.

De omgevingsvisie geeft **vanuit een integraal perspectief** sturing aan:

- uitvoering van concrete projecten, programma's en gebiedsontwikkelingen;
- beleidsmatige doorontwikkeling van thema's en gebieden waar dat nodig is;
- afweging voor vergunningaanvragen met een verzoek voor transformatie en/of functiewijziging van (bestaand) vastgoed;
- onderbouwing werving subsidies;
- ontwikkeling van het omgevingsplan en omgevingsprogramma's.

Proces:

Het proces van de totstandkoming van de omgevingsvisie **draagt bij** aan de gewenste **organisatieontwikkeling** van de gemeente Brunssum en **samenwerking met** en meer **vertrouwen tussen** gemeente, partners en inwoners. Daarmee beschouwen we het visievormingsproces ook als **leertraject** waarbij we de lessen uit dit proces inbrengen in het proces van organisatieontwikkeling en burgerparticipatie/burgerbetrokkenheid.

4. RESULTAAT

Beschrijf het gewenste eindresultaat en de (kwaliteits-)criteria waaraan de omgevingsvisie moet voldoen. In deze paragraaf beschrijf je ook het ambitieniveau van je omgevingsvisie.

Product: omgevingsvisie (tastbaar)

Elementen die in de omgevingsvisie terug moeten komen:

- Een beschrijving van wat de omgevingsvisie is, hoe deze zich verhoudt tot andere visies / beleidsinstrumenten en de impact die het instrument heeft op de ontwikkeling van de leefomgeving.
- Een integrale analyse over Brunssum ('waar staan we en wat komt er op ons af') met aandacht voor fysieke, economische, sociale, bestuurlijke, participatieve en demografische aspecten.
- Een beschrijving van de gewenste toekomstige ontwikkeling van Brunssum, met als doel om Brunssum toekomstbestendig te maken: duurzaam, veilig, gezond en sociaaleconomisch vitaal.
- Een vertaling van wat de integrale analyse & de gewenste toekomstige ontwikkeling betekent voor de ontwikkeling van de leefomgeving en de **wijze waarop** de gemeente daar sturing aan geeft.
- Een uitvoeringsparagraaf waarin de gemeente beschrijft welk beleid wordt geactualiseerd, welke (werk)processen nodig zijn en hoe de organisatie zich hier naar organiseert, zodat ook voor de burger helder is waar de gemeente mee aan de slag gaat, wanneer en hoe.

Kwaliteitseisen die we stellen aan het eindproduct:

- Robuust: houdbaar voor de lange termijn
- Positief: een enthousiasmerend verhaal over de toekomst van Brunssum
- Consistent: zonder beleidsmatige tegenstrijdigheden tussen verschillende disciplines
- Toegankelijk: begrijpelijke taal, aantrekkelijke visualisaties/kaartmateriaal, compact en handzaam
- Voldoende concreet: een inhoudelijke basis waarmee gestart kan worden met omgevingsprogramma's en de ontwikkeling van het omgevingsplan.

Proces: visievormingsproces (minder tastbaar)

- Meer overzicht van de stand van zaken rondom verschillende beleidsthema's en waar collega's aan (gaan) werken.
- Meer concreter beeld van wat er organisatorisch nodig is om oplossingen voor opgaven en ambities te realiseren ('langs de weg van de inhoud').
- Betere integrale samenwerking binnen de gemeente Brunssum tussen verschillende disciplines en tussen beleid en uitvoering.
- Verbeterde relaties tussen de gemeente en haar partners & inwoners om samen te werken aan de toekomstige ontwikkeling van Brunssum.
- Een basis voor nadere samenwerking met partners en inwoners voor de uitvoering van projecten en maatregelen in de praktijk.
- Meer nauwe en actieve samenwerking met de Parkstadgemeenten in relatie tot gemeenschappelijke opgaven in de regio.

Noot: Het komen tot een omgevingsvisie is een proces. Het opgeleverd product zal in zowel thema's als in de uitwerking nog nader uitgekristalliseerd worden. We vertrouwen op de integrale analysefase en het (participatieve) proces om te komen tot de definitieve scope.

5. AFHANKELIJKHEDEN

Benoem de processen, projecten en producten waar de omgevingsvisie invloed op uitoefent en/of afhankelijk van is.

- De strategische visie: deze ontwikkelen we niet meer als zelfstandige visie, maar beoogde elementen hieruit verwerken we integraal in de omgevingsvisie.
- Vastgestelde beleid en uitvoeringsplannen:
 - Centrumplan Brunssum
 - Mobiliteitsplan
 - Transitievisie Warmte
 - Woondeal
 - Coalitieakkoord
 - Masterplan sociaal domein
 - Evenementenbeleid
 - ...
- Lopende beleid- en uitvoeringsprocessen:
 - Groenstructuurplan
 - Woonzorg visie
 - Inclusie Agenda
 - ...
- Regionale kaders en afspraken:
 - Provinciale Omgevingsvisie
 - Regionaal afwegingskader Parkstad
 - Woonprogrammering / woondeal
 - Regiodeal
 - Volkshuisvestingsfonds
 - Panorama Zuid-Limburg
 - Veiligheidsscan Parkstad

6. AFBAKENING

Beschrijf wat je wel en wat je niet realiseert met dit project.

- Uitvoering van genoemde opgaven en ambities uit de omgevingsvisie
- Organisatieontwikkelingsproces: het visievormingsproces levert hier wel een bijdrage aan maar is hier niet verantwoordelijk voor.
- Participatiebeleid: het visievormingsproces kan wel een voorname pilot zijn voor de manier waarop de gemeente participatie wil organiseren; en in het eindproduct beschrijven we wel wat de gewenste rol van de gemeente zou kunnen zijn en hoe we willen samenwerken met inwoners en partners aan onze opgaven en ambities
- Benodigd beleid en maatregelen naar aanleiding van de integrale analyse die niet vertaald kunnen worden naar de fysieke leefomgeving worden via aparte programma's en/of beleid uitgewerkt. Omgevingsvisie geeft wel richting aan programma's en beleid.
- Uitwerking van regelgeving voor het omgevingsplan: de omgevingsvisie geeft wel kaders en richting voor de op te stellen regels
- Werkprocessen in het kader van de Omgevingswet: de omgevingsvisie geeft wel richting voor nieuwe werkprocessen
- Ingrepen die nodig zijn om de omgevingsvisie te laten werken in praktijk: we benoemen wel wat er nodig is, maar het in praktijk brengen is een nieuwe opdracht (borging na visie).

7. AANPAK

Beschrijf de stappen van de aanpak en de activiteiten¹ die je hiervoor organiseert.

Stap 1: opstarten (juni – september 2023)

Doel: een goede start maken met het visievormingsproces, met heldere afspraken over en het samen doorleven van doelen, resultaat en samenwerking.

Resultaat / tussenproduct: **plan van aanpak**

Besluit door: AOG en BOG

Activiteiten:

- plan van aanpak maken en vaststellen
- gemeenteraad informeren over aanpak proces
- opstellen communicatieplan
- Opstellen participatieplan
- inplannen van werksessies met de werkgroep
- werksessies met werkgroep en MT/DT over samenwerkingsafspraken
- werksessies met college en gemeenteraad (informatiebijeenkomst)
- opdracht geven aan bureau voor maken integrale analyse
- Opdracht om te komen tot kernwaardennotitie
- onderzoek / data-analyse: demografie, sociaaleconomische indicatoren, fysieke kenmerken, beleidsanalyse, kernkwaliteiten onderzoek.

Stap 2: analyseren (september – december 2023)

Doel: overzicht creëren in de stand van zaken van Brunssum (beleid, data en kernwaarden)

Resultaat / tussenproduct: **analysedocument (1^e inhoudelijke tussenproduct)**

Besluit door: AOG en BOG, college en gemeenteraad

Activiteiten:

- informatiebijeenkomsten voor inwoners en partners over de omgevingsvisie: wat is het, waarom is het belangrijk, hoe gaan we hieraan werken samen
- **burgerenquête/interviews/burgerconsultatie**
- inventariseren bestaand beleid en benoemen thema's waar nog geen beleid voor is
- werksessie met werkgroep: analyseren en betekenis geven van resultaten uit beleidsinventarisatie en data-analyse, bepalen welke thema's en gebieden extra aandacht vragen in het participatieproces
- schrijven van 1^e inhoudelijke tussenproduct (opleveren kernwaardennotitie en analyseresultaten)
- presentatie aan college en raad over analyse en kernwaardennotitie

Stap 3: richting geven (januari – maart 2024)

Doel: bepalen van de grote opgaven, kansen en ambities (thema's en gebieden) en beschrijven van de gewenste ontwikkelrichting voor de gemeente als geheel

Resultaat / tussenproduct: **ontwikkelnotitie (2^e inhoudelijke tussenproduct)**

Besluit door: AOG

Activiteiten:

- participatiebijeenkomsten: bespreken en verrijken van de analyse, ophalen wat dat betekent voor de gewenste ontwikkelrichting voor de verschillende wijken en Brunssum als geheel, inventariseren welke oplossingsrichtingen inwoners en partners voor zich zien
- werksessie met werkgroep: op basis van de resultaten uit stap 2 en de participatiebijeenkomsten bepalen wat de grote opgaven zijn (thema's en gebieden), waar kansen liggen voor nieuwe ontwikkelingen (ambities) en wat dat betekent voor de gewenste toekomstige ontwikkelrichting voor Brunssum als geheel (hoe vraag).
- schrijven van 2^e inhoudelijke tussenproduct
- presentatie aan college en raad over opbrengsten participatiebijeenkomsten en voorzet voor gewenste ontwikkelrichting.

¹ Let op: de beschreven activiteiten zijn niet uitputtend, maar geven richting aan het te organiseren proces.

Stap 4: uitwerken (april – juli 2024)

Doel: nader uitwerken van de gewenste ontwikkelrichting, vertalen naar wat dit betekent voor de fysieke leefomgeving en uitwerken in een ontwerp omgevingsvisie als 1^e conceptversie van het gewenste eindproduct

Resultaat / tussenproduct: **ontwerp omgevingsvisie**

Besluit door: college

Activiteiten:

- participatiebijeenkomsten: bespreken van notitie ontwikkelrichting, bespreken van dilemma's die spelen in gebieden en gemeentebreed, inventariseren welke oplossingsrichtingen inwoners en partners voor zich zien
- werksessie met werkgroep: op basis van resultaten uit de participatiebijeenkomsten de gebiedsprofielen uitwerken en bepalen welke mate van concreetheid deze kunnen krijgen
- schrijven van ontwerp omgevingsvisie
- voorbereiden zienswijzprocedure
- themabijeenkomst met het college over resultaten participatiebijeenkomsten en voorstel voor keuzes in de ontwerp omgevingsvisie

Stap 5: uitvoeren zienswijzprocedure (september – november 2024)

Doel: breed ophalen van reacties uit de samenleving en integraal afwegen

Resultaat / tussenproduct: **nota van zienswijzen**

Besluit door: college

Activiteiten:

- uitvoeren van zienswijzprocedure,
- werksessie werkgroep: analyse ingebrachte zienswijzen en voorstel voor verwerking
- schrijven nota van zienswijzen
- presentatie aan college en raad over ingebrachte zienswijzen

Stap 6: eindproduct opleveren (december 2024)

Doel: tijdig opleveren eindproduct en ter besluitvorming voorleggen aan de gemeenteraad vóór de deadline van 31 december 2024

Resultaat: **definitieve omgevingsvisie**

Besluit door: gemeenteraad

Activiteiten:

- voorbereiden besluitvormingsprocedure
- schrijven definitieve omgevingsvisie

8. PARTICIPATIE

Beschrijf hoe bewoners en organisaties kunnen meedoen in het proces en de activiteiten die je hiervoor organiseert.

Uitgangspunten:

- We betrekken inwoners en partners vroegtijdig in het proces met als doel:
 - informeren over en toetsen van het product en proces
 - verschillende input en perspectieven ophalen over opgaven en kernwaarden
 - draagvlak/coalitievorming als basis voor uitvoering van opgaven en ambities
- We betrekken de gemeenteraad en het college vroegtijdig in het proces door hen te informeren op weg naar besluitvormingsmomenten (zie punt 7).
- We nemen niet automatisch over wat inwoners en/of partners willen; we wegen integraal af wat we moeten (wettelijk), kunnen en willen en leggen beargumenteert uit waarom keuzes worden gemaakt
- We maken transparant wat we ophalen in participatiemomenten en koppelen terug of en zo ja hoe we input hebben verwerkt in tussenproducten.
- **Vormen zijn vernieuwend, lerend, inspirerend, doeltreffend en effectief.**

Activiteiten:

- Raadsinformatiebijeenkomsten (meeweten en meedenken)
- Themasesies met het college (meeweten en meedenken)
- Informatie- en participatiebijeenkomsten met partners en burgers (meeweten, meedenken en wederzijds inzien, samen en/of doelgroepgericht)

- Zienswijzeprocedure (meedenken, verplichte participatie via inspraak)
- Collegevergaderingen (meebeslissen, tussenproducten)
- Raadsvergadering (meebeslissen, eindproduct)

9. PLANNING EN MIJLPALLEN

Beschrijf de planning en mijlpalen in je proces waarin je aanpak concreet tot uiting komt, inclusief je participatiemomenten en het besluitvormingsproces.

10. Organisatie

Beschrijf wie je nodig hebt in dit proces, wie welke rol heeft, welke overlegstructuur je met hen hanteert en welke capaciteitsvraag hierbij hoort.

Wat	Wie	Rol	Overlegstructuur	Capaciteitsvraag
OGON	██████████ ██████████ ██████████	Sturen op randvoorwaarden Sturen op proces	Tweewekelijks overleg	AOG 1u p.w. AON 12u p.w.
Kernteam	██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████ ██████████	Bijwonen overleggen Procesbijdrage algemeen Inhoudelijke expertise leveren Mede richting bepalen	Wekelijks overleg	Kernteam breed Stap 1, 5 en 6 4 u p.w. Stap 2, 3 en 4 8u p.w.
Wergroep	- kernteamleden - nader te bepalen	Mee vorm geven aan de inhoud van de omgevingsvisie: meedenken, meeschrijven	Werkessies	Incidenteel van aard
MT/DT		Bewaken integrale ontwikkelrichting en uitvoerbaarheid van de visie	Werkessies	Incidenteel van aard

Vanuit de verkenningssessies is uitgesproken de omgevingsvisie zo integraal als mogelijk te willen benaderen. Dit betekent voor de gehele organisatie iets qua ambtelijke inzet en planning. Het succesvol realiseren van de omgevingsvisie is dan ook sterk afhankelijk van de wijze waarop de organisatie zich organiseert om daadwerkelijk integraal te werken aan de visie.

11. COMMUNICATIE

PM: apart communicatieplan opstellen (stap 1)

12. BUDGET

Beschrijf het budget dat je nodig hebt om het project te realiseren en proces te organiseren.

Kostenposten	Beoogd budget
1. Participatietraject	50k
2. Communicatie / vormgeving	50k
3. Onderzoeken / externe ondersteuning	80k
4. Onvoorzien	30k
TOTAAL	210k

13. RISICO'S

Beschrijf de risico's die je ziet en de beheersmaatregelen die je hiervoor inzet.

Wat is het risico?	Wat is de mogelijke impact?	Hoe groot is de kans? 1=laag en 5=hoog	Welke beheersmaatregel pas je toe?
Te weinig tijd	Niet op tijd vaststellen van de omgevingsvisie, ontevreden gemeenteraad.	5	<ul style="list-style-type: none"> - overwegen om meer tijd te nemen - vasthouden aan plan van aanpak - AOG en MT/DT tijdig in positie brengen - bij start proces zoveel mogelijk inplannen van werksessies en bijeenkomsten - inkoop van begeleiding/ondersteuning participatie, vormgeving, schrijven etc.
Te weinig capaciteit beschikbaar (zowel qua sturing als integraliteit)	Kwalitatief minder eindproduct, geen integrale samenwerking, geen eigenaarschap.	3	<ul style="list-style-type: none"> - plan van aanpak bespreken, doorleven en vaststellen in MT/DT - AOG tijdig in positie brengen voor escalatie indien nodig - budget reserveren ondersteuning inkoop - Scope visie aanpassen (fysiek)
Te laat of geen start maken met organisatie-ontwikkelingsproces	Omgevingsvisie die onvoldoende of niet werkt in de praktijk na vaststelling	3	<ul style="list-style-type: none"> - noodzaak agenderen bij AOG en BOG

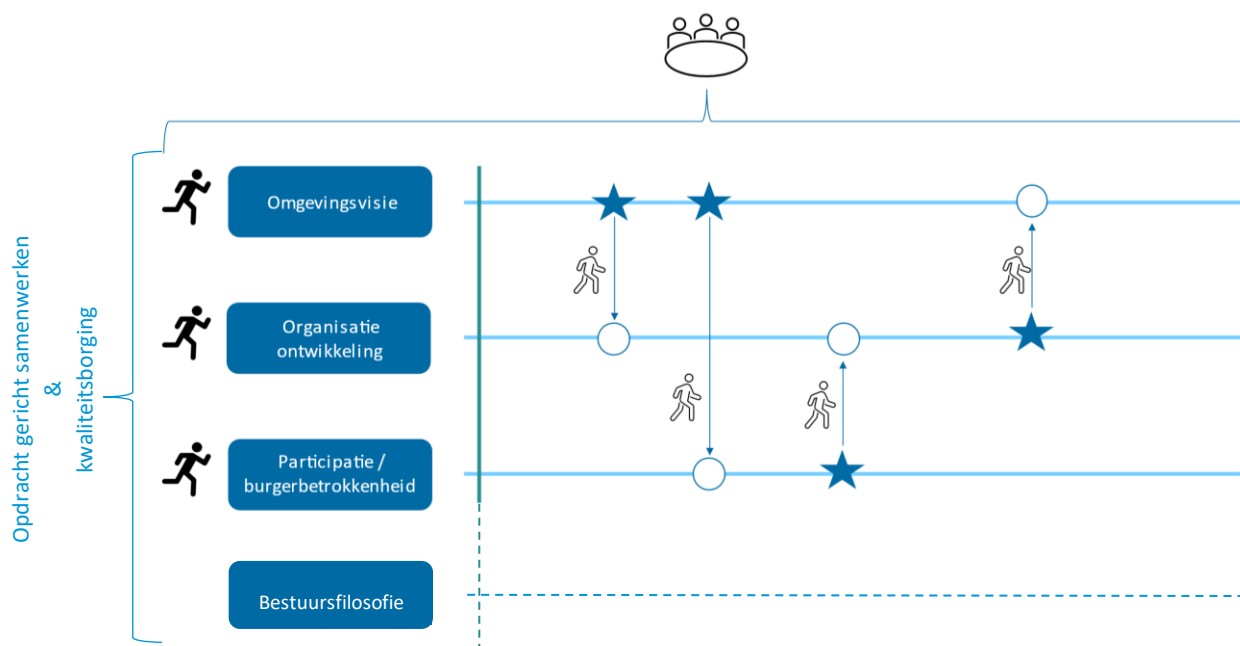
<p>Geen sturing op separate sporen (bijlage 1)</p>	<p>Niet behalen van de doelen in de omgevingsvisie alsmede gebrek aan borging van de omgevingsvisie in de organisatie</p>	<p>3</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Afspraken MT/DT - benoemen kwaliteitsborger - projectleiders separate sporen aan kerngroep omgevingsvisie toevoegen
--	---	----------	---

Bijlage 1: relatie met organisatieontwikkeling en burgerparticipatie

De Omgevingsvisie gebruiken we als vliegwiel voor de ontwikkeling van de organisatie en het concreet vorm en invulling geven aan participatie / burgerbetrokkenheid. De omgevingsvisie is echter niet verantwoordelijk voor de organisatieontwikkeling en ook niet voor het vorm en inhoud geven aan participatie / burgerbetrokkenheid. Het proces van de omgevingsvisie kan hier echter wel een bijdrage aan te leveren.

Vier opdrachten

De omgevingsvisie, organisatieontwikkeling, participatie / burgerbetrokkenheid en bestuursfilosofie zijn vier aparte opdrachten. Om maximaal impact te maken is het nodig om deze ook apart te organiseren, op gezette tijden de verbinding te organiseren én de samenhang hiertussen te bewaken. Het helpt om hier mensen expliciet een opdracht voor te geven: wie trekt de processen, wie is verantwoordelijk voor de verbindingen leggen en wie bewaakt de samenhang? Dit kunnen aparte personen zijn maar personen kunnen ook deels verschillende rollen combineren.

Van A naar B volgens de principes van B

Wij adviseren voor de ontwikkeling van publieke organisaties om te werken 'van A naar B volgens de principes van B'. Dat wil zeggen dat je in de huidige situatie zoveel mogelijk wil werken op de manier zoals je dat in de toekomst voor ogen hebt. Met de omgevingsvisie heb je een unieke kans om langs de weg van de inhoud ook te werken aan de ontwikkeling van je organisatie.

In het visievormingsproces zien we de volgende vijf principes die hierbij leidend kunnen zijn:

1. *opdrachtgericht samenwerken*, met goed opdrachtgever- en opdrachtnemerschap;
2. *integraal (samen)werken*, tussen beleidsvelden en met uitvoeringsafdelingen;
3. *gebiedsgericht werken*, waarbij het gebied centraal staat (en niet een beleidsveld);
4. *opgavegericht werken*, waarbij de inhoud van de opgave centraal staat (en niet het beleidsveld);
5. *participatief werken*, wat betreft de vormgeving van de kerninstrumenten van de Omgevingswet.

In het eindproduct kunnen we de rol van de gemeente en de gewenste manier van (samen)werken beschrijven, als onderdeel van de uitvoeringsparagraaf c.q. realisatiestrategie. Daarbij is het nodig om als organisatie 'klaar' te zijn (of in ieder geval de basis op orde te hebben) zodat we na vaststelling van de omgevingsvisie ook kunnen doen wat we beloven en kunnen laten werken in de praktijk op de manier zoals we dat voor ogen hebben.